

<https://doi.org/10.3176/hum.soc.sci.1964.4.05>

BALTI LAEVASTIKU BOLŠEVISTLIKUD AJALEHED REVOLUTSIOONI RAHULIKU ARENEMISE PÄEVI VENEMAAL (märts—juuli 1917)

G. SOLOMATIN

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamise ja võidu päevil töötas bolševike partei väsimatult, et luua ja tugevdada oma ajakirjandust kui propaganda ja agitatsiooni võimsat vahendit, kui kõige tugevamat ja vahedamat relva võitluses rahvasside enda poole võitmiseks.

5. märtsil 1917¹ hakkas Venemaa Sotsiaaldemokraatliku Tööliste (bolševike) Partei Keskkomitee uuesti välja andma ajalehte «Pravda». Kajastades oma veergudel kõiki revolutsiooni põhiküsimusi ja propageerides bolševike partei ideid, ei saanud ajaleht «Pravda» üksikasjalikumalt silmas pidada kohalikke, muu hulgas ka laevastiku ja armee vajadusi ning seal tehtavat tööd. Selleks oli vaja luua kohalikud parteilised ajalehed, mis «Pravda» eeskju järgides pidid arendama ulatuslikku propaganda- ja agitatsioonitööd ning organisatoorset tegevust, et kohapeal koondada töötava rahva massi bolševike partei ümber.

Silmapaistvat osa Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamisel ja läbiviimisel etendasid Balti laevastiku bolševistlikud ajalehed. Kahjuks aga ei ole nõukogude ajalookirjanduses kuni tänini vajalikul määral nende tegevust valgustatud. Võib märkida vaid mõningaid väitekirju, kus seda on tehtud riivamisi, niipalju kui see oli vajalik seoses teiste bolševistlike ajalehtede tegevuse jälgimisega. Mainiksime neist A. Mišurise uurimust «Bolševike partei ajalehed sõjaväeosades Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni perioodil» (Moskva, 1948), M. Svinarenko «Bolševike ajalehed sõjaväeosades võitluses töölisklassi ja kehvtalurahva liidu tugevdamise eest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni perioodil» (Moskva, 1955) ja F. Muhhovi «Bolševike partei ajalehed sõjaväeosades Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamise ja läbiviimise perioodil» (Moskva, 1955). Dokumentidele tuginedes näidatakse neis uurimustes seda suurt osa, mida laevastiku bolševistlikud ajalehed etendasid võitluses rahvahulkade bolševike poole võitmisel kodanlik-demokraatliku revolutsiooni sotsialistlikuks revolutsiooniks ülekasvamise päevil. Autorid tulevad järeldusele, et laevastiku madruste ja soldatite kangelaslikkus Oktoobripäevil oli võimalik vaid tänu bolševike partei tegevusele ja tema iga liiki trüki-sõna organiseerivale ja mobiliseerivale mõjule. Neis uurimustes on näidatud seda osa, mis Kommunistlikul Parteil kui juhul oli madruste ja soldatite masside organiseerimisel võitlusele kodanliku Ajutise Valitsuse vastu ja selle võitluse juhtimisel.

Kõnesolevate uurimuste puuduseks on aga see, et neis ei ole vajaliku kriitikaga analüüsitud ajalehtede «Golos Pravdõ» ja «Volna» ebaõiget hoiakut 1917. aasta märtsis ja aprilli alguses, mil nende veergudel ilmusid ekslike seisukohtadega artiklid Ajutise Valitsuse, nõukogude, kodanliku revolutsiooni lõpuleviimise ja teistes küsimustes. Samuti ei ole neis kirjutistes puudutatud Helsingis ja Kroonlinnas aprillidemonstratsioonil kasutatud loosungi «Maha Ajutine Valitsus!» kahjulikkust.

Oktoobrirevolutsiooni 40. aastapäevaks andsid NSV Liidu Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituut ja NSV Liidu Sõjalaevastiku Riiklik Keskarhiiv välja dokumentide kogumiku «Balti meremehed Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamisel ja läbiviimisel».

¹ Kuupäevad on antud vana kalendri järgi.

misel» (Moskva-Leningrad, 1957). Selles on esmakordselt publitseeritud paljud väärtuslikud dokumendid, mis täielikumalt ja järjekindlamalt valgustavad Balti laevastiku mere-meeste osavõttu Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ettevalmistamisest ja võiduleviimisest.

Olemasolevat lünka Balti laevastiku bolševistlike ajalehtede uurimisel püüab ka käesolev uurimus jõudumööda täita.

*

VSDT(b)P Keskkomitee ja Peterburi Komitee, kes suurt tähelepanu osutasid Balti laevastiku madruste massilisele võitmisele bolševike partei poole, komandeerisid 3. märtsil 1917 Kroonlinna vana parteiliikme, mitšmanist ajakirjaniku F. Raskolnikovi, VSDT(b)P Peterburi Komitee liikme Kirill Orlovi, üliõpilased-bolševikud S. Rošali, B. Zemtšuzini jt. ning tegid neile ülesandeks luua sõjalaevastikus bolševistlikud ajalehed ja tugevdada seal parteitööd.² Ajalehe väljaandmisega seoses olevate tehniliste küsimuste lahendamine tehti ülesandeks B. Zemtšuzinile, toimetustöö juhtimine aga pidi jääma P. Smirnovi hoolde. 17. märtsil sai ajalehe «Golos Pravdõ» toimetajaks F. Raskolnikov, B. Zemtšuzin ja P. Smirnov arvati toimetuse koosseisu.³

Algul kavatseti «Golos Pravdõ» jaoks rekvireerida kodanliku ajalehe «Kronštadtski Vestnik» trükikoda, kuna see aga töökorras polnud, hakati teda trükkima esialgu D. Komarovi, siis aga V. Komarovi trükikojas.⁴ Ajalehe esimene number ilmus 15. märtsil 5000 eksemplaris; 18. märtsiks oli ajalehe tiraaž tõusnud juba 10 000 eksemplarile.

Kroonlinna madrused, soldatid ja töölised toetasid «Golos Pravdõ» ilmumist ka rahaliselt, organiseerides tema heaks korjandusi. Juba nendes korjandustes bolševistliku ajalehe heaks peegeldub madruste ja soldatite masside poliitilise teadlikkuse ja organiseerituse kasv. Madrused, soldatid ja töölised olid ka kirjasaatjateks. Esindades kogu revolutsioonilist Kroonlinna, omandas «Golos Pravdõ» peagi nii sadamas kui ka linnas suure populaarsuse.

Parteitööd Helsingi merebaasi madruste keskel väga tähtsaks pidades saatsid VSDT(b)P Peterburi ja Kroonlinna Komitee 26. märtsil 1917 Helsingisse grupi bolševikke, kuhu kuulusid A. Iljin-Zenevski, B. Zemtšuzin, S. Pelihhov ja E. Zintšenko.⁵ Märtsi lõpul komandeeris VSDT(b)P Keskkomitee Büroo Helsingisse tööle madruste hulgas N. Antipovi, kellele aprillis järgnes V. Zalezski ja mais V. Antonov-Ovsejenko.

Suurt osa bolševistlike ideede propageerimisel etendas madruste ja soldatite rahadega loodud ajaleht «Volna», mis 30. märtsil 1917 oli hakanud ilmuma VSDT(b)P Suomenlinna (Sveaborgi) madruste häälekandjana. Sama aasta 5. aprillist sai «Volna» VSDT(b)P Helsingi Komitee häälekandjaks. Tema esimeseks toimetajaks oli A. Iljin-Zenevski. Toimetuse koosseisu kuulus B. Zemtšuzin. «Volna» muutus keskuseks, mis koondas enda ümber madruste ja soldatite hulki. Massiajaleheks kujunes ta ka oma kirjasaatjate poolest, kelleks olid samuti madrused ja soldatid. Nemad panid hiljemgi toime korjandusi, et rahaliselt tagada ajalehe ilmumist.

«Volna», mis madruste ja soldatite hulgas sooja vastuvõttu leidis, laiendas iga päevaga oma mõjupiirkonda. P. Dõbenko märgib oma mälestustes, et Helsingis ei olnud meremeest, kes poleks «Volnad» tundnud ja lugenud.

Bolševistliku ajalehe «Volna» ilmuma hakkamine viis revolutsiooni vaenlased ärevusse. Kodanlik ajaleht «Novoje Vremja» kirjutas 20. aprillil 1917, et olukord Balti laevastikus on halb ja et «Volna» agitatsioon laevadel on kohutav.

Bolševike partei sidemete tugevdamiseks soldatite ja madrustega Tallinnas ning nende võitmiseks enda poole hakkas VSDT(b)P Tallinna Komitee 17. maist 1917 välja andma venekeelset ajalehte «Utro Pravdõ», mille toimetajaks määrati VSDT(b)P Tallinna

² Сб. Первый легальный Петербургский комитет большевиков в 1917 г. М.-Л., 1927, lk. 57.

³ Сб. Балтийские моряки в подготовке и проведении Великой Октябрьской социалистической революции. М.-Л., 1957, lk. 234.

⁴ «Голос правды», 23 марта 1917.

⁵ РКА (= NLKP Marksismi-leninismi Instituudi Partei Keskarhiiv), f. 17, nim. 1, s.-ü. 146, l. 10.

Komitee liige J. Rabtšinski, kellel oli juba mõningaid kogemusi ajakirjanduse alal. «Utro Pravdõ» oli Tallinna baasi ja garnisoni madruste ning soldatite hulgas kõige levinumaks ajaleheks, etendades üha suuremat osa rahvahulkade bolševiseerimisel, nende vabastamisel menševike ja esseeride mõju alt ning võitmisel bolševike partei poole.

Bolševike partei initsiatiivil ja juhtimisel loodud kohalike ja keskajakirjade ülesandeks oli kaasa aidata madruste ja soldatite masside revolutsiooni poole võitmisel, kes kujunesid kõige aktiivsemateks jõududeks võitluses Ajutise Valitsuse kontrrevolutsioonilise tegevuse vastu ning proletaarse revolutsiooni eest.

Kuni V. I. Lenini emigratsioonist tagasijõudumiseni ja tema geniaalsete Aprilliteeside avaldamiseni ajakirjanduses polnud mitte kõigile partei liikmetele ja bolševistlikele komiteedele selge nõukogude osa ja klassiolemus; mitte kõik nad ei mõistnud, et Ajutine Valitsus on töörahva vaenlane ja et ta ei tegutse revolutsiooni huvides.

Eksimused ja kõikumised Ajutisele Valitsusele antud hinnanguis ja tema toetamises nõukogude poolt kajastusid ka ajalehtedes «Golos Pravdõ» ja «Volna» avaldatud kirjutistes. Neis ilmus artikleid, milles kaitsti ekslikku seisukohta, nagu tuleks Ajutisele Valitsusele survet avaldada, et sundida teda vallutussõjast loobuma.⁶ Nad kutsusid ekslikult nõukogusid üles kontrollima Ajutise Valitsuse tegevust nii keskuses kui ka kohtadel.⁷

Paljudes ajalehes «Golos Pravdõ» ilmunud kirjutistes esines ebaõige seisukoht, et kodanlik revolutsioon Venemaal ei olevat veel lõppenud.⁸ 1. aprillil 1917 avaldas «Golos Pravdõ» toimetuse artikli, milles toetati esseerlik-menševistlikku vormelit «niivõrd — kui võrd». 21. märtsil 1917 avaldas sama ajaleht kirjutise «Maa ja kapitali konfiskeerimisest», milles väideti, et Venemaa ei ole veel sotsialistlikuks revolutsiooniks küps, sest tema tööstus on maha jäänud, pealegi on sotsialistliku revolutsiooni võiduks vaja kogu maailma sotsialistide toetust. Kirjutises «Revolutsioon ja Ajutine Valitsus», mis ilmus ajalehes «Golos Pravdõ» 18. märtsil 1917, iseloomustati ähmaselt Ajutise Valitsuse klassiolemust, väites, et see valitsus koosnevat vabameelsete ringkondade esindajatest.

Kuid vaatamata ebatäpsusele, ebajärjekindlusele ja reale vigadele, mida kohalikud juhtivad organid tähtsates poliitilistes küsimustes tegid, olid laevastiku bolševikud tollal selleks otsustavaks jõuks, kes seisis madruste, soldatite ja tööliste revolutsioonilise liikumise eesotsas. Kogu oma tegevusega valmistasid nad madruste ja soldatite masse ette eelseisvaks võitluseks kodanlusega.

V. I. Lenini Aprilliteesid andsid parteile ja proletariaadile teoreetiliselt põhjendatud võitlusprogrammi üleminekuks kodanlik-demokraatlikult revolutsioonilt sotsialistlikule revolutsioonile. See oli partei uus orientatsioon klassivõitluse uutes tingimustes.

Ajalehtede «Pravda», «Golos Pravdõ», «Volna» jt. veergudel kajastus bolševike partei võitlus leninlike Aprilliteeside eest, samuti toetus, mida neile osutasid Petrogradi, Helsingi ja teiste linnade parteiorganisatsioonid, töölisel, soldatid ja madrused.

«Golos Pravdõ» selgitas madrustele, sõdatitele ja töölistele nende eksiarvamusi sõjaküsimuses. Artiklis «Kes vajab sõda?», mis ilmus ajalehes «Golos Pravdõ» 7., 8. ja 9. aprillil, näidati kõige laiematele rahvahulkadele, et väide, mille kohaselt sõda tuleb pidada sellepärast, et isamaa on hädaohus, ei ole millegagi põhjendatud. Kannatlikult selgitas ajaleht oma veergudel kapitali lahutamatu seost imperialistliku sõjaga ning näitas, et niikaua kui jääb püsima kapitalism, kuni maa, tehased ja vabrikud kuuluvad eraomanikele, kuni inimesed jagunevad rikasteks ning vaesteks, kapitalistideks, kes on riigis endale võimu haaranud, ja õigusteta palgatöölisteks, kuni kapitalistid oma ülisuuri kasumeid taga ajades kisuvad üksteisega maailmaturul — niikaua on sõjad paratamatud. Et sõdadele lõpp teha, tuleb mõisnikelt ja kapitalistidelt ära võtta kõik maad, vabrikud,

⁶ Näit. artiklid «Ilma saladiplomaatiata» ajalehes «Golos Pravdõ» 17. märtsil 1917, «Sõjast» ajalehes «Volna» 30. märtsil 1917, «On vaja astuda teine samm» ajalehes «Volna» 9. aprillil 1917.

⁷ Näit. artiklid «Kontrolli all» ja «Revolutsioon ja Ajutine valitsus» ajalehes «Golos Pravdõ» 18. märtsil 1917; «Ajutine Valitsus ja Petrogradi nõukogu» ajakirjas «Volna» 30. märtsil 1917.

⁸ Vt. artikleid «Revolutsioon ja Ajutine Valitsus» ajalehes «Golos Pravdõ» 18. märtsil 1917; «Elagu kodusõda» — «Golos Pravdõ» 19. märtsil 1917 ja «Meie eesmärgid» — «Golos Pravdõ» 26. märtsil 1917.

tehased ja kaevandused ning muuta need kogu rahva omandiks. Kapitalistide võimu kukutamata ei ole võimalik lõpetada sõda õiglase rahuga.

Ajaleht «Golos Pravdõ» propageeris oma veergudel vennastumist rindel ja kutsus üles seda harrastama mõlema sõdiva poole soldateid. Vennastumisega taheti avaldada protesti imperialistliku sõja vastu. «Golos Pravdõ» 1917. aasta 29. aprilli numbris avaldatud kirjutises «Vennastumise tähtsus» rõhutati, et ei tohi piirduda ainult kõnelustega rahust üldse, vaid tuleb arutada küsimust, kuidas sõda lõpetada ja kapitali võimu kukutada. «Sõda on võimalik lõpetada ainult siis,» kirjutas ajaleht, «kui kogu võim riigis läheb tööliste ja soldatite saadikute nõukogude kätte.»

Bolševistlikud ajalehed selgitasid rahvahulkadele edasise revolutsioonilise võitluse paratamatust. Ajalehe «Golos Pravdõ» 1917. aasta 14. aprilli numbris ilmunud artiklis «Käesolev silmapilk» kirjutati, et revolutsioon läheb Ajutise Valitsuse kavatsustest kaugemale ja et ainult tööliste ja soldatite saadikute nõukogud on võimelised lahendama revolutsiooni poolt päevakorrale tõstetud ülesandeid. Antud hetkel oli päevaülesandeks koondada ja organiseerida madruste, soldatite ja tööliste jõudu edasiseks võitluseks.

15. aprillil kell 7 õhtul toimus Helsingis Senati väljakul 15 tuhande osavõtjaga madruste, soldatite ja tööliste miiting, kus arutati maaküsimust. Miitingul võeti vastu resolutsioon, milles nõuti kõigi riigi-, udelli- ja mõisamaade viivitamatut konfiskeerimist ning nende üleandmist üldiste, otseste ja salajaste valimiste alusel loodud talupoegade komiteedele.⁹

«Utro Pravdõ» pani agraarküsimuse lahendamiseks ette luua külas kehvikust ja vaesematest talupoegadest talupoegade saadikute nõukogud ning anda neile üle kõik mõisnike maad. Maade ülevõtmisel pidid talupoegi abistama soldatid ja tööliised.¹⁰

Bolševike partei mõju levis laialdastes revolutsioonilisel meelestatud soldatite ja madruste massides. Menševike ja esseeridega järjekindlalt võitlust pidades võitsid bolševikud endile Helsingis, Kroonlinnas ja Tallinnas üha rohkem poolehoidjaid.

1. mai demonstratsioon Helsingis näitas, et bolševikud on kujunenud juhtivaks ning ülekaalukaks jõuks: kolonni eesotsas sammus VSĐT(b)P Helsingi Komitee ja demonstratsioon toimus bolševistlike loosungite all «Maha sõda!», «Elagu tööliste ja armee ühinemine!».¹¹ Aprilli lõpuks oli Helsingi bolševike organisatsioon suurenenud 3000 liikmele, kelledest ühe kolmandiku moodustasid eestlased. See oli juba küllaltki arvukas parteiorganisatsioon.

Kroonlinnas kujunes VSĐT(b)P Komitee peamiseks keskuseks, kelle ümber üha tihedamini koondus linna garnisoni poliitiline elu. Ajaleht «Golos Pravdõ» tundis hästi madruste, soldatite ja tööliste elu ning summutas oma häälega esseeride ja menševike ajalehtede hääle. VSĐT(b)P Kroonlinna Komitee ja tema häälekandja poolteisekuuse töö tulemusena muutus Kroonlinna sadama garnison bolševistlikuks.¹²

Tallinnas etendas soldatite, madruste ja tööliste revolutsioonilisel kasvatamisel suurt osa kohalik bolševistlik parteikomitee. Oma olemasolu esimestest päevadest peale pidas VSĐT(b)P Tallinna Komitee menševike ja esseeridega järjekindlat võitlust masside enda poole võitmiseks, paljastas Ajutise Valitsuse rahvavastast tegevust ja menševike-esseeride kokkuleppetaktikat ning õhutas rahvahulki järjekindlale revolutsioonilisele võitlusele.

1. mai demonstratsiooni eelõhtul kutsus bolševike partei Tallinna komitee töörahvast üles pühitsema 1. maid bolševike loosungite all. Üleskutses öeldi: «Iga päevaga nõuab sõda uusi ohvreid. Oodata ei saa. Töölisklassil ei ole kaht arvamust sõjast... Relvad tuleb käes hoida tugevamalt kui kunagi varem, et suunata nad vabaduse lämmatajate vastu... Kodanlik valitsus ei ole võimeline tegema seda, mida temalt nõutakse... ja temalt ei tule midagi loota... Maha sõda! Olgu tervitatud rahu! Olgu tervitatud sotsialism!».¹³

⁹ PKA, f. 124, nim. 2, s.-ü. 50, l. 52.

¹⁰ «Утро правды» 27 мая 1917.

¹¹ «Волна» 18 апреля 1917.

¹² PKA, f. 124, nim. 2, s.-ü. 50, l. 47.

¹³ ORRM (= Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni Riiklik Muuseum), f. 2, inv.-nr. 946.

Saja tuhande pealine soldatite, madruste ja tööliste 1. mai demonstratsioon Tallinnas toimuski põhiliselt bolševike loosungite all ning kajastas tugevnenud proletaarset solidaarsust tööliste, soldatite ja madruste vahel. 1. mai demonstratsiooni ja miitingu tulemusena kaldus baasi ja garnisoni madruste ning soldatite meelsus järsult pahemale.¹⁴

Töörahva rahvusvahelisel pühal 1. mail, mida vana kalendri järgi pühitseti 18. aprillil, avaldas välisminister P. Miljukov liitlastele saadetud noodi, milles ta rääkis valitsuse tahtest jätkata sõda kuni «võidurikka lõpuni». See kutsus rahva hulgas esile meelepahatormi ning ajendas revolutsioonilisi rahvahulki avalikult valitsuse vastu astuma. 20. ja 21. aprillil korraldasid Petrogradi töölised ja soldatid bolševike juhtimisel demonstratsiooni loosungite all «Maha sõda!», «Kogu võim nõukogudele!».

Kroonlinnas toimusid 21. aprillil miitingud mereväe maneežis (osavõtjaid kuus tuhat), laevatehases (osavõtjaid tuhat), VSDT(b)P Kroonlinna Komitee juures (osavõtjaid 20 tuhat) ja paljudes teistes kohtades, kus kõikjal võeti vastu VSDT(b)P Kroonlinna Komitee poolt esitatud resolutsioonid. Neis resolutsioonides räägiti sellest, et oma kõnesoleva noodiga on Ajutine Valitsus heitnud väljakutse kogu proletariaadile ja demokraatiale ning avalikult asunud kontrrevolutsiooni teele. Seepärast tuleb kogu jõust võidelda Ajutise Valitsuse kukutamise ja võimu ülemineku eest tööliste ja soldatite saadikute nõukogude kätte.¹⁵

Ajutise Valitsuse 18. aprilli noodi puhul pöördus VSDT(b)P Helsingi Komitee 22. aprillil proklamatsiooniga madruste, soldatite ja tööliste poole. Selles proklamatsioonis kirjutati muu hulgas:

«Seltsimehed, kes siis andis Ajutisele Valitsusele, sellele näputäiele sahkerdajatele, kapitali teenritele õiguse minna risti vastu kogu rahva tahte. Kes andis neile inimestele, keda me ei usalda, õiguse rääkida mingist võidurikkast lõpust...

Oma «noodiga» reetis Ajutine Valitsus rahva kapitalistide huvide nimel. Ta sülitab nõukogule, ta ei anna mingit tähtsust viimase avaldusele. On tulnud aeg Ajutine Valitsus teelt koristada. Rahvas ise peab olema võimul, mitte aga kodanlus ja tema agendid.

Homme, seltsimehed, pühapäeval, koguneme kell kaks päeval Esplanaadile ning läheme ähvardavale võimsale demonstratsioonile oma loosungitega: «Kodanlus minema!», «Maha Ajutine Valitsus!», «Elagu Ülevenemaaline Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogu!».¹⁶

Kroonlinna ja Helsingi madruste poolt loosungi «Maha Ajutine Valitsus!» püstamine tol ajal ei olnud õige, kuna see käis risti vastu partei kursile võita nõukogude enamik proletariaadi poole ning kujutas enesest üleskutset relvastatud ülestõusule.

Rahvamasside väljaastumine Petrogradis, Kroonlinnas, Helsingis ja teistes linnades kutsus esile Ajutise Valitsuse kriisi. Tekkis olukord, mis oli äärmiselt soodne kogu võimu rahulikul teel üleminekuks nõukogudele. Selleks oleks piisanud Petrogradi Nõukogu lihtsast otsusest, et Ajutine Valitsus annab võimutäiuse üle nõukogudele.

Petrogradi Nõukogu menševistlikud ja esseerlikud juhid aga eelistasid minna tehingule kodanlusega ning moodustasid 5. mail nn. koalitsioonivalitsuse, mis koosnes kontrrevolutsioonilise Kadettide Partei ja väikekodanlike esseeride ning menševike parteide esindajatest.

Pärast koalitsioonivalitsuse moodustamist astus Tallinnas ilmuv «Utro Pravdõ» välja tema toetamise vastu. Artiklis «Kuidas otsustati koalitsiooniministeeriumi küsimus» rõhutati, et «kodanlusega kokkuleppimise, temaga võimu jagamise teel ei ole võimalik mitte midagi saavutada. Revolutsiooni saavutus ei päästa, neid edasi arendada, päästa Venemaa rahvad näljast ja hukkumisest ning anda neile rahu on võimalik mitte kokkuleppe teel imperialistliku kodanlusega, vaid ainult tema vastu astudes, mitte temaga võimu jagades, vaid võttes temalt võimu, võttes kogu võimu enda kätte... ainuke väljapääs seisab võimu minekus soldatite ja tööliste, s. o. tööliste ja soldatite saadikute nõukogude kätte.»¹⁷

¹⁴ SLRKA (= NSV Liidu Sõjalaevastiku Riiklik Keskarhiiv), f. P-402, nim. 2, s.-ü, 292, l. 17.

¹⁵ «Голос правды» 5 мая (22 апреля) 1917.

¹⁶ ORRM, f. 2, inv.-nr. 1064.

¹⁷ «Утро правды» 17 мая 1917.

Süveneva poliitilise kriisi olukorras alustas Petrogradis 24. aprillil 1917 oma tööd bolševike VII ülevenemaaline (aprilli)konverents, mis oma tähtsuselt oli võrdne partei kongressiga. Konverents oli tähtsaks etapiks Venemaa proletariaadi võitluses Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidu eest. Tema tööst võtsid osa Kroonlinna bolševike delegaadid A. Ljubovištš, F. Raskolnikov, S. Rošal, T. Uljantsev ja F. Pervušin, Helsingi bolševikke esindasid N. Hovrin, N. Antipov ja V. Zalezski, Tallinnast olid saabunud I. Rjabtšinski, R. Vakmann ja P. Aizupiets.

Relvastatuna VSĐT(b)P (aprilli)konverentsi otsustega jätkasid Kroonlinna, Helsingi ja Tallinna bolševikud visa võitlust madruste ja soldatite masside enda poole võitmiseks, nende poliitiliseks kasvatamiseks ja organiseerimiseks.

Ajalahed «Golos Pravdõ», «Volna» ja «Utro Pravdõ» propageerisid oma veergudel laialdaselt bolševike (aprilli)konverentsi otsuseid ning tegid sel alal ära suure töö. Nad selgitasid rahvahulkadele bolševike partei programmi revolutsiooni põhiküsimustes. Madrus M. Harlampijev kutsus oma kirjutises «Mida meil teha?» tööliste ja soldatite saadikute nõukogusid üles Ajutisele Valitsusele lõppu peale tegema ja võimu enda kätte võtma.¹⁸ Madrus Linjajev tegi artiklis «Maast» ettepaneku maad enda kätte võtta, tegutseda nii nagu siis, kui kehtestati kaheksatunnine tööpäev. Tööliste, Soldatite ja Talupoegade Saadikute Nõukogu pidi Ajutise Valitsuse võimu juurest minema kihutama ning võimu enda kätte võtma.¹⁹

Revolutsiooni algul olid esseerid Helsingis organiseerinud talupoegade sõjalise liidu madruste ja soldatitega. Aegamisi õnnestus bolševikel allutada see liit oma mõjule.

28. mail 1917 vastuvõetud talupoegade sõjalise liidu resolutsioonis maa kohta öeldi, et 1. märtsist 1917 peale peab kogu maa üle minema töörahva kätte.²⁰ See resolutsioon oli suunatud Ajutise Valitsuse poliitika vastu ning ta räägib sellest, et talupoegade sõjalise liidu seisukohad erinesid selles põhiküsimuses esseerlik-menševistlike nõukogude seisukohtadest.

VSĐT(b)P (aprilli)konverentsi otsustest juhindudes arendasid Helsingi bolševikud laialdast selgitustööd, et võita enda poole nõukogusid. Mais ja juunis toimusid laevadel, ettevõtetes ja väeosades osalised nõukogude ümbervalimised, mille tulemusena bolševike fraktsioon Helsingi Nõukogus suurenes 80-lt 130-le saadikule.²¹ Need valimised näitasid, et tööliste, soldatite ja madruste eemaldumine esseeridest ja menševikest oli intensiivistunud ning bolševike partei mõju massidele suurenenud.

Helsingi ja Kroonlinna bolševike võitluses sõdurisinelisse rõivastatud talupoegade pärast omandasid tähtsa koha neis linnades territoriaalsel alusel loodud ühingud. Kroonlinnas oli neid hakatud looma juba märtsis. Kõige perekam oli neist ukrainlaste oma. 26. märtsist kuni juunini loodi 43 niisugust ühingat, nende hulgas Vitebski, Harkovi, Vjatka, Samaara, Tomski, Orlovi, Volõõnia, Simbirski, Pihkva, Jekaterinoslavi, Arhangelski, Saraatovi, Tšernigovi, Kiievi, Kamenets-Podolski, Olonetsi, Nižgorodi ja Ufaa ühing. Uhte niisugusesse ühingusse kuulusid ühe kubermangu talupojad (s.o. soldatid ja madrused) ning tööliselised. Kõigi nende ühingute juhtimiseks linna ulatuses oli loodud Talupoegade Ühingute Liidu Täidesaatev Büroo. Nende territoriaalsete ühingute kaudu laiendasid Kroonlinna bolševikud oma mõju rahvamassides. Nagu märkis I. Flerovski VSĐT(b)P VI kongressil, haaras mitmesuguste organisatsioonide võrk, milles erilist huvi pälvivad territoriaalsed ühingud, kogu linna. Need ühingud saatsid delegaate paljude kubermangude küladesse poliitilist selgitustööd tegema ja talupoegi organiseerima.²² Ühingu liikmed arutasid oma koosolekul kõige aktuaalsemaid eluküsimisi nii vastava kubermangu kui ka kogu maa ulatuses. Nii näiteks arutasid Kroonlinnas teenivad Tveri kubermangu talupojad oma 26. mai koosolekul, millest võttis osa 750 inimest, riigis kujunenud olukorda ning otsustasid selle parandamiseks: 1) kogu võim tuleb anda tööliste,

¹⁸ «Волна» 11 мая (28 апреля) 1917.

¹⁹ «Волна» 12 мая (29 апреля) 1917.

²⁰ «Волна» 16 (3) июня 1917.

²¹ В. Антонов-Овсеенко, В семнадцатом году. М., 1933, lk. 161.

²² VI съезд РСДРП(б). Протоколы. М., 1958, lk. 76 ja 77.

soldatite ja talupoegade saadikute nõukogude kätte, 2) viivitamata konfiskeerida mõisnike, kloostrite, riigi-, udelli- ja kabineti maad ning anda need üle kohalikele komiteedele.²³

Territoriaalsete ühingute kaudu teenindasid Kroonlinna bolševikud ideeliselt ja organisatoorselt suurel arvul töölisi, soldateid ja madruseid, nende kaudu aga arendasid massilist agitatsiooni eri kubermangude talupoegade hulgas. Vitebski kubermangu talupojad ja töölisel valisid 21. aprillil 1917 oma kubermangu küladesse saatmiseks välja 78 agitaatorit.²⁴ 25. aprillil otsustas Kroonlinna Nõukogu provintsi saata 400 organisatoorit tööle talupoegade hulgas.²⁵ Mais komandeeriti Kroonlinnast 600 madrust tegema massilist agitatsiooni talupoegade hulgas.²⁶ Kroonlinna agitaatorite kaasabil võeti mõisnikelt ära umbes üks miljon dessatiini maad ning anti talupoegade kasutusse.²⁷

Selleaegse Saaremaa Tööliste, Sõjaväelaste ja Talupoegade Saadikute Nõukogu Täitevkomitee liikme soldat A. Andrejevi andmeil järginud Kroonlinna meremeeste eeskuju ka Saaremaal paiknevad madrused ja soldatid. Nad võtnud mõisnikelt maa tasuta ära ja andnud talupoegadele, keda intendandi ladudest varustatud ka seemneviljaga kevadkülviks.²⁸

Seega näitasid kroonlinlased revolutsioonilises algatuses ja organiseerituses eeskuju mitte ainult Kroonlinnas, vaid ka kubermangudes, kust nad pärit olid ja kuhu nad sõitsid bolševistlike agitaatoritena õhutama talupoegi võitlusesse mõisnike vastu.

VSDT(b)P Kroonlinna Komitee levitas oma ajalehte nii armees kui ka külades. Tema säilinud aruandest nähtub, et 16. kuni 31. märtsini 1917 saadeti ajalehte tegevarmeesse tasuta 23 710 ja provintsi 51 260 eksemplari. Üldse saadeti ajalehti 14 kubermangu, neist Moskva kubermangu 1235, Novgorodi kubermangu 2120, Tšernigovi kubermangu 1875, Mogiljovi kubermangu 1635, Petrogradi kubermangu 2545, Pihkva kubermangu 1850, Jaroslavl'i kubermangu 2200, Poltaava kubermangu 2325, Vologda kubermangu 2475, Vjatka kubermangu 1565, Tveri kubermangu 2615, Rjazani kubermangu 2010, Kostroma kubermangu 1540 ja Arhangelski kubermangu 1460 eksemplari. Aprillis laienes VSDT(b)P Kroonlinna Komitee töö talupoegade hulgas veelgi ning ajalehti saadeti nüüd juba 18 kubermangu, muu hulgas ka kaugesse Siberisse. 1. kuni 30. aprillini läkitati tegevarmeesse 28 500 ja kubermangudesse 73 220 eksemplari, neist Kostroma kubermangu 2235, Arhangelski kubermangu 2240, Tveri kubermangu 2800, Rjazani kubermangu 2720, Vjatka kubermangu 2905, Vologda kubermangu 2850, Poltaava kubermangu 3240, Pihkva kubermangu 2765, Jaroslavl'i kubermangu 2390, Petrogradi kubermangu 2030, Mogiljovi kubermangu 2440, Tšernigovi kubermangu 2260, Novgorodi kubermangu 2280, Moskva kubermangu 2220, Kiievi kubermangu 3305, Liivimaa kubermangu 3180, Kamenets-Podolski kubermangu 2120 ja Siberisse 340.²⁹

Järgides bolševistlike ajalehtede «Pravda», «Golos Pravdõ» ja teiste eeskuju, arendas ka «Volna» tohutut organisatoorset tegevust, tegi propaganda- ja agitatsioonitööd ning koondas madruseid, soldateid, töölisi ja talupoegi bolševike partei ümber. Tema arhiivi nappidest säilmetest on näha, et VSDT(b)P Helsingi Komitee saatis oma ajalehte nii tegevarmeesse kui ka Jenissei, Simbirski, Saraatovi, Voroneži, Arhangelski, Tambovi, Tveri, Pensa, Tuula, Moskva, Eestimaa ja Petrogradi kubermangu, Akmolinski oblastisse ja Haminasse, Hangosse, Karisse, Hyvinkäasse, Lahtisse, Oulusse, Porisse, Riihimägisse, Seinäjogisse, Tampereesse, Torneosse, Turusse, Kouvolaesse, Helsingisse ja Tallinna.³⁰

«Golos Pravdõ» ja «Volna» küllaltki massiline levitamine külades, linnades ja rindel lisaks teistele bolševistlikele ajalehtedele võimaldaski bolševike parteil lühikese ajaga po-

²³ «Голос правды» 31 мая 1917.

²⁴ SLRKA, f. P-661, nim. 1, s.-ü. 135, l. 77 ja rõõrdel ning l. 78.

²⁵ Sealsamas, l. 77.

²⁶ В. Сторожев, Союз рабочего класса и беднейшего крестьянства в социалистической революции. М., 1954, lk. 64.

²⁷ RKA, f. 124, nim. 2, s.-ü. 50, l. 48.

²⁸ PKA, f. 70, nim. 3, s.-ü. 628, l. 5—7.

²⁹ «Голос правды» 6 июня 1917.

³⁰ RKA, f. 462, nim. 1, s.-ü. 3, l. 3, 6, 7, 9 ja 12; s.-ü. 5, l. 7 ja 10; s.-ü. 6, l. 3, 8 ja 10; s.-ü. 9, l. 4; s.-ü. 15, l. 21.

pulariseerida oma üleskutseid ja loosungeid miljonite soldatite, madruste ja talupoegade hulgas ning võita nad enda poole. Seda tuli aga teha keerukates tingimustes, võideldes esseeride ning menševike propaganda vastu, mille mõju all oli tol ajal enamik armeest ja talurahvast.

Armeesse ja laevastikku jõudsid bolševistlikud ajalehed peamiselt eriti selleks välja saadetud seltsimeeste, sõjaväeeselonide ja mitmesuguste nõupidamiste ning kongresside delegaatide kaudu, samuti kirjade vahendusel. Linnades ja külates aga levitasid neid ajalehti puhkusele tulnud madrused ja soldatid, samuti armeest ja laevastikust saabunud haavatud, aga ka agitaatorid, kes olid saadetud tööle talupoegade hulgas, ning lõpuks levisid nad ka posti teel, kuigi tsaariametnikud niisuguste «kahjulike» ajalehtede saatmist posti teel püüdsid kõigiti takistada.

Ajalehtede saabumisest ettenähtud kohtadesse ning bolševike mõju pidevast suurenemisest soldatite, madruste ja talupoegade massides annavad tunnistust töötajate poolt ajalehtede toimetustele, partei kohalikele komiteedele ja nõukogudele saadetud kirjad. Mais näiteks tervitasid 58. ja 59. jalaväepolgu soldatid Voronežist ajalehele «Golos Pravdõ» saadetud kirjas tuliselt Kroonlinna revolutsioonilist garnisoni, kes on Vene vabariigi avangardiiks. Soldatid kinnitasid: «Teadke, seltsimehed, et teist kaugel asuvas Voronežis on revolutsiooniline 58. ja 59. polk, kes lähevad teiega käsikäes, ölg öla kõrval.»³¹ Krasnojarski garnisoni soldatid kirjutasid juulis Kroonlinna, et nad on vaimustuses revolutsioonilise Kroonlinna energilisest tegevusest ning ühinevad tema vaadetega Ajutise Valitsuse suhtes.³²

Samal ajal kirjutasid Tveri kubermangu Steritski maakonna Abukumovo küla talupojad, et nad tervitavad kroonlinlasi kui tõelisi rõhutute vabastamise õige ürituse eest võitlejaid, ja kinnitasid, et nad on koos nendega valmis eluks ja surmaks.³³

Riia all paikneva 80. Siberi kütipolgu esindaja Kreimeiman tänas juunis toimunud Kroonlinna Nõukogu istungil kroonlinlasi visaduse eest, mida nad on revolutsioonilises võitluses ilmutanud, ja teatas, et nende polk asub bolševistlikul platvormil, järgides Kroonlinna bolševike eeskju.³⁴

Madrus Kļokovski, kes teenis Turu linnas sides, kirjutas, et ajalehe «Golos Pravdõ» abil on meremehed paljudeski küsimustes selgust saanud. «Ajalehest saime teada, et ainult bolševike partei esindab töölisklassi huve. Meile sai selgeks, et raadiojaama teated Maarianhamina saarelt ning esseeride ja menševike esinemised on vaid pettus.»³⁵

Laevastiku ja teiste bolševistlike ajalehtede levik rindel ning nende mõju madruste ja soldatite massidele kajastub ka Läänerinde vägede ülemjuhataja ettekandes Kõrgema Ülemjuhataja staabile, kellelt nõutakse abinõude rakendamist, et panna piir «Golos Pravdõ» ja teiste bolševistlike ajalehtede levikule ning «laostavale» mõjule väeosades. «Ajalehed saabuvad postiasutustest mõõda minnes, seepärast on rindel nende vastu väga raske võidelda. On tarvis kohapeal seisma panna nende ilmumine,» toonitatakse ettekandes.³⁶

Suurt tööd esseeride ja menševike reetliku tegevuse paljastamisel tegid laevastiku bolševistlikud ajalehed 3.—24. juunini 1917 toimunud I ülevenemaalise tööliste ja soldatite saadikute nõukogude kongressi päevil. «Golos Pravdõ» avaldas oma veergudel V. I. Lenini kõne, mille viimane oli pidanud kongressil, ning bolševike fraktsiooni avalduse ja resolutsiooni projekti. 10. juunil avaldas «Utro Pravdõ» Naissaarel madruste ja tööliste miitingul vastuvõetud resolutsiooni, milles nõuti, et ülevenemaaline nõukogude kongress võtaks kogu võimu enda kätte, konfiskeeriks kõik mõisnike maad ning koos sellega kogu elusa ja eluta inventari.

Nõukogude kongress lükkas häälteenamusega tagasi bolševike ettepaneku võtta kogu võim nõukogude kätte ning pooldas sõja jätkamist. Bolševike partei ees seisis pingeline töö, et rahvahulkades paljastada esseeride ja menševike poliitikat, mis reetis revolutsiooni.

³¹ Балтийские моряки в подготовке и проведении Великой Октябрьской Социалистической революции. М.-Л., 1957, lk. 76.

³² Sealsamas, lk. 77.

³³ Sealsamas, lk. 78 ja 79.

³⁴ SLRKA, f. P-661, nim. 1, s.-ü. 5, l. 44.

³⁵ SLRKA, f. P-402, nim. 2, s.-ü. 259, l. 28.

³⁶ SARKA (= NSV Liidu Sõjaajaloo Riiklik Keskarhiiv), f. 20480, nim. 1, s.-ü. 5, l. 188.

Kroonlinna bolševike ajaleht kirjutas artiklis «Meie ülesanded», et kuna Ajutisel Valitsusel, nagu selgus ülevenemaalise tööliste ja soldatite saadikute nõukogude kongressil, on rahva enamiku poolehoid, siis ei saa teda praegu kukutada, vaid tuleb teha väsimatult selgitustööd rahvamassides ning paljastada esseeride ja menševike kahjulikku poliitikat. Alles siis, kui enamik rahvast kokkuleplaste poliitikas on lõplikult pettunud ning seisukohale asunud, et võim tuleb nõukogude kätte võtta, sunnime kapitaliste lahkuma ministritoolidelt ning loobuma poliitilisest juhtimisest.³⁷

Balti laevastiku madruste poliitilises organisatsioonis oli keskne koht Balti Laevastiku Keskkomiteel. See laevastiku kõrgeim revolutsioonilis-demokraatlik organ oli loodud Helsingi Nõukogu madruste seksiooni kuuluvate bolševike algatusel ning tema ülesandeks oli teha revolutsioonilist tööd kogu Balti mere laevastikus, mis seisis laiali paljudes sadamates.

Balti Laevastiku Keskkomitee alustas oma tegevust 28. aprillil 1917. Tema koosseisu kuulusid mitmesuguste parteide esindajad, kuid juhtivat ja otsustavat osa etendasid temas bolševikud ning nende poolehoidjad. Eriti silmapaistvalt tegutsesid bolševikud P. Döbenko, N. Hovrin, Z. Berg, A. Starev, G. Silin ja mitmed teisedki. Esimeseks Balti Laevastiku Keskkomitee esimeheks valiti bolševik madrus P. Döbenko. Balti Laevastiku Keskkomitee osa võitluses bolševike mõju laiendamisel madruste hulkades oli väga suur.

Et ühendada laialiasuvate bolševistlike organisatsioonide tegevust VSDD(b)P programmi ja taktika alusel, kutsus bolševike partei Keskkomitee 16. juuniks Petrogradis kokku ülevenemaalise rinde ja tagala sõjaväeorganisatsioonide konverentsi, millel oli tohtu mõju soldatite ja madruste masside revolutsiooni poole võitmisel.

Ajalehed «Golos Pravdõ», «Volna» ja «Utro Pravdõ» selgitasid oma veergudel madrustele ja soldatitele selle konverentsi otsuseid, avaldasid tähtsamad resolutsioonid ja rõhutasid, et kõigi eluliste päevaküsimuste lahendamine sõltub võimu võtmisest tööliklassi ja kehtvalurahva kätte. «Golos Pravdõ» avaldas rindele saadetava soldati kirja, milles öeldi: «On ainult üks tee, et teha laosele tagalas ja rindel lõpp, kindlustada revolutsiooni võidud ja vabastada talupojad orjusest: võtta juba enne ülevenemaalise Asutava Kogu avamist kogu võim Ulevenemaalise Soldatite ja Talupoegade Saadikute Nõukogu kätte. Venemaale toob rahu proletariaat, kui kogu võim läheb tema ja teda toetavate masside kätte.»³⁸

Ajalehed osutasid suurimat tähelepanu sellele, et koondada tööliklassi ümber talupoegkonna kõige vaesemat osa kui liitlast võitluses proletaarse revolutsiooni võidu eest. Avaldades VSDD(b)P ülevenemaalise rinde ja tagala sõjaväeorganisatsioonide konverentsi materjale, kirjutas «Golos Pravdõ», et kui varem kodanlik-demokraatliku revolutsiooni päevil Venemaal olid tööliste sidemed talupoegadega nõrgad olnud, siis nüüd on enamik hallidesse sinelitesse rõivastatud talupoegi soodsates tingimustes, et neid koondada ja organiseerida. «Talupoegade organiseerimine on Vene revolutsiooni pakilisemaid ülesandeid. Sõjaväeorganisatsioonid aitavad väga suuresti kaasa töölis- ja kehtvalurahvaliikumise ühendamisega võitlusega sotsialismi eest.»³⁹

Bolševistlikud ajalehed «Golos Pravdõ», «Volna» ja «Utro Pravdõ» mobiliseerisid madruste hulki võitlusele sõja jätkamise vastu, selleks et temast revolutsioonilisel teel väljuda. «Volna» avaldab oma lehekülgedel miinilaeva «Msta» meeskonna nõudmised sõjasse suhtumise küsimuses: «Sõda ei ole rahvaste huvides, teda on alustanud kapitalistid, et laiendada turgusid ja saada ülisuuri kasumeid. Praegust sõda on võimalik õiglaselt ja rahulikult teel lõpetada ainult valitsuse tahte vastaselt, ainult siis, kui kukutada kapitali võim.»⁴⁰

«Utro Pravdõ» avaldas oma 13. juuni numbris kirjutise «Kus on sõja lõpp?», milles nõuti, et võim läheks kogu ulatuses rahva kätte, nõukogude kätte — ainult siis on võimalik rääkida sõja lõpetamisest.

³⁷ «Голос правды» 22 июня (5 июля) 1917.

³⁸ «Голос правды» 27 июня (10 июля) 1917.

³⁹ «Голос правды» 28 июня (11 июля) 1917.

⁴⁰ «Волна» 25 мая (7 июня) 1917.

Vaatamata sellele, et riigis kasvas pahameel Ajutise Valitsuse poliitika vastu, paiskas viimane I ülevenemaalise nõukogude kongressi toetusele tuginedes armee 18. juunil pealetungile. See kutsus esile laialdase pahameeletormi ka Petrogradi, Kroonlinna, Helsingi ja Tallinna sadamas paiknevates Balti laevastiku üksustes.

«Volna» toimetusele saadetud kirjas esinesid Helsingi madrused, soldatid ja töölised kategooriliselt pealetungi vastu rindel ja nõudsid, et tööliste, soldatite ja talupoegade saadikute nõukogud võtaksid võimu enda kätte ning sõlmiksid õiglastel alustel rahu.⁴¹

Petrogradis algasid stiihilised relvastatud demonstratsioonid. 3. juuli hommikul tulid esimestena tänavale 1. kuulipildujapolgu soldatid. Nendega liitusid Soome, grenadeeride, Pavlovski ja teised polgud. Soldatite demonstratsiooni toetasid tehaste töölised.

Kui selgus, et rahvamasse ei ole võimalik demonstratsioonist tagasi hoida, otsustas VSĐT(b)P Keskkomitee koos Peterburi Komitee, partei sõjaväeorganisatsioonide ja rajoonide esindajatega ööl vastu 4. juulit korraldada 4. juulil ülelinnalise tööliste ja soldatite rahuliku demonstratsiooni. Ilmutades maksimaalset visadust ja energiat, andis bolševike partei stiihiliselt puhkenud tööliste, soldatite ja madruste meelepahale rahuliku, organiseeritud kaju. Demonstratsioonist osavõtjad liikusid organiseeritult Tauria palee poole, tõrjudes tagasi provokatsioonilisi kallaletunge. Nad valisid saadikud, kes tegid palees istungit pidavale Nõukogude Kesktäidesaatvale Komiteele teatavaks demonstrantide nõudmise võtta kogu võim nõukogude kätte. Kuid Kesktäidesaatva Komitee koosseisu kuuluvad esseerid ja menševikud ei mõtelnudki võimu nõukogude kätte võtta. Nad leppisid Ajutise Valitsusega kokku avada demonstratsioonist osavõtjate pihta tuli. Petrogradi tänavatel voolas töörahva veri.

Ööl vastu 5. juulit otsustas VSĐT(b)P Keskkomitee ja Peterburi Komitee, kellede ühist koosolekut V. I. Lenin juhatas, katkestada demonstratsiooni ning kutsuda sellest osavõtjaid rahulikult laiali minema, pöörduma tagasi oma väeasadesse ja tehastesse.

Samal ööl peksti segamini «Pravda» toimetuse ruumid ja arreteeriti seal töötavad seltsimehed. V. I. Lenin pääses juhuse tõttu: ta lahkus toimetuse ruumidest pool tundi enne kallaletungi. Ööl vastu 7. juulit andis Ajutine Valitsus käsu V. I. Lenini ja mitmete teiste juhtivate bolševikkude arreteerimiseks. Kogu maal hakkas märatsema kontrrevolutsioon.

Pärast juulidemonstratsiooni tulistamist avaldasid «Golos Pravdõ», «Volna» ja «Utro Pravdõ» kirjutised, milledes analüüsiti nende sündmuste mõtet, paljastati menševike ja esseeride kuritegelikku vandenõu kontrrevolutsioonilise kodanlusega ning püstitati edasised töörahva revolutsioonilise võitluse ülesanded vastavalt muutunud olukorrale.

Pärast 3. ja 4. juuli sündmusi kirjutas madrus Svetlitšnõi «Volna» toimetusele: «Me peame oma revolutsioonilisi jõude säästma võitluseks, mis veel ees seisab. Esimese märguande peale tõstame me kõrgele revolutsiooni lipu ja astume võitlusse kontrrevolutsiooni vastu. Meie suud sulgeda ei saa. Meie ei talla kunagi jalgade alla neid pühi loosungeid, millede eest meie isad ja isaisad vanglates vaevlesid ning tuhandetena tsaari omavoli kuulide all hukkusid.»⁴²

«Utro Pravdõ» kirjutas 11. juulil avaldatud artiklis «Teised on süüdi» («С большой головы на здоровую»), et nüüd, pärast Petrogradi sündmusi, ei tohi revolutsioonilisi jõudusid killustada, vaid need jõud tulevad kõik kogu ulatuses kontseentreerida. Oht peab neid ühendama. Teises sellesamas numbris avaldatud kirjutises «Mille eest käib võitlus?» kutsus ajaleht rahvahulki üles ilmutama visadust, meelekindlust ja rahu. Sellele, mis ees seisab, tuleb vastu minna veendunult ja tahtekindlalt.

«Volna» 5. juuli numbriga juhtkirjas rõhutati, et raskete katsumuste tunnil oli revolutsiooni eelsalk Petrogradis oma võitluspostil. Teadku mustad jõud, et revolutsiooni reservid ei ole kaugel, nad on «lõõgivalmis». Ajalehed kinnitasid, et revolutsioonilist Petrogradi toetavad otsustavalt Kroonlinna, Helsingi ja Tallinna revolutsioonilised jõud.

Paljastades kontrrevolutsioonilise ajakirjanduse valet, nagu oleksid bolševikud juulisündmuste ajal tahtnud võimu haarata ning nõukogusid kukutada, kirjutas «Volna» 11. juulil oma juhtkirjas, et sõjavägede ja tööliste väljaastumine Petrogradis ei ähvardanud

⁴¹ PKA, f. 462, nim. 1, s.-ü. 4, l. 11 ja 12.

⁴² Sealsamas, l. 6 ja 7.

millegagi ei saadikute nõukogusid ega nende keskorganit. Väljaastumine ei olnud suunatud mitte sellele, et haarata võimu, vaid nõuda, et Nõukogude Kesktäidesaatev Komitee võtaks kogu võimu enda kätte.

Juulidemonstratsiooni mõtet selgitades toonitas «Golos Pravdõ» 7. juulil oma juhtkirjas, et 4. juuli demonstratsiooni eesmärgiks oli avaldada survet nõukogude oportunistlike enamusele ja näidata nende poliitika ekslikkust. Paadunud sotsialistidest ministrid ei soovinud ära kuulata laialdaste tööraha masside nõudmisi ning kuulutasid käsi-käes kontrrevolutsiooniga halastamatu sõja bolševike parteile ja loosungile «Kogu võim nõukogudele!». Peatunud tööraha ees seisvatel järjekordsetel ülesannetel, selgitas ajaleht kirjutises «Edasi rahvavõimule!», et kui Venemaa proletariaat ei taha hukkuda, peab ta alustama otsustavat võitlust võimu pärast, selle eest, et võim läheks rikkait vaeste kätte. See võitlus on raske, kuna enamik rahvast usaldab veel Ajutist Valitsust, kes ei arvesta rahva nõudmisi. Kui enamik rahvast on valitsuse poliitika hukatuslikkuses veendunud, siis me võidame.

Seega kutsusid Kroonlinna, Helsingi ja Tallinna bolševistlikud ajalehed pärast juulipäevi valmistuma uueks väljaastumiseks, kuid juba niisuguseks, mis oleks hästi läbi mõeldud ja ette valmistatud ning mille eesmärgiks oleks kontrrevolutsioonilise kodanluse võimu kukutamine. Kaksikvõim riigis oli lõppenud kodanluse kasuks. Proletariaat, keda juhtisid bolševikud, taganes, et valmistuda uueks pealetungiks, mis pidi võimu andma töölisklassi ja kehvtalurahva kätte.

Seoses bolševistlike keskajalehtede purustamisega Petrogradis avaldas VSDT(b)P Kroonlinna Komitee 10. juulil 1917 oma ajalehes üleskutse madrustele, töölistele, soldatitele ja partei liikmetele. Selles üleskutses kirjutati, et ««Pravda» ja «Soldatskaja Pravda» toimetused ning trükikoda on purustatud. Parteil ei ole pealinnas juhtivaid häälkandjaid. Agitatsioonitöö Petrogradis on äärmiselt raskendatud. Uhesõnaga, meie partei Petrogradi organisatsioonile on antud tugev hoop... Seda suuremad kohustused langevad parteiorganisatsioonidele provintsis, esmajoones Kroonlinna Komiteele.

Edasi, seltsimehed — partei liikmed! Rivist väljalöödud seltsimeeste kohad tuleb otsekohe täita.

Meie ajaleht «Golos Pravdõ» peab nüüd teenima kogu Petrogradi tööliste ja soldatite vajadusi.

Seltsimehed petrogradlased, looge tihedamad sidemed revolutsioonilise Kroonlinnaga ja organiseerige «Golos Pravdõ» igapäevast saamist.

... Revolutsioon on hädaohus, kuid ta on suur, võimas ja tugev... Revolutsioon ei ole surnud, ta elab. Elagu revolutsioon!»⁴³

Ajutise Valitsuse keelule ja jälitamisele vaatamata kasvab ja areneb bolševistlik ajakirjandus. Ajutine Valitsus sulges «Golos Pravdõ», «Volna» ja «Utro Pravdõ». Nende asemel hakkasid ilmuma «Proletarskoje Delo», «Priboi» ja «Zvezda», mis jätkasid suletute suunda ja tööd. Tehes rahvahulkades laialdast agitatsiooni- ja propagandatööd, löid bolševike partei ja tema ajakirjandus oktoobriks proletaarsete revolutsiooni poliitilise armee, tugevdasid töölisklassi liitu kehvtalurahvaga ja revolutsioonilise armeega ning tagasid sel teel Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidu.

Bolševistliku ajakirjanduse tegevus Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidu ettevalmistamisel ei ole mitte ainult hiilgavaks leheküljeks revolutsioonilise võitluse aja-loos, vaid väärtuslikuks panuseks ka teiste kommunistlike ja töölispartei revolutsiooniliste võitlusvormide ja -vahendite arsenal, õpetades neid õigesti organiseerima tööd armee ja sõjalaevastikus, et võita tööraha masse proletaarsete revolutsiooni poole. Töölisklass ja tema marksistlik-leninlik partei peab oskama kasutada kõiki võitlusvorme ja -vahendeid ning rakendama igal hetkel just neid, mis kõige kindlamini viivad sotsialistliku revolutsiooni võidule.

V. I. Lenini nimeline

Moskva Riiklik Pedagoogika Instituut

Saabus toimetusse

18. II 1964

⁴³ SARKA, f. 2048 C, nim. 1, s.-ü. 5, l. 62.

**БОЛЬШЕВИСТСКАЯ ПЕЧАТЬ БАЛТИЙСКОГО ФЛОТА
В ПЕРИОД МИРНОГО РАЗВИТИЯ РЕВОЛЮЦИИ В РОССИИ
(март—июль 1917 г.)**

Г. Соломатин

Резюме

Большевистская партия в период подготовки и победы Великой Октябрьской социалистической революции неутомимо проводила работу по созданию и укреплению своей печати, как самого могучего средства партийной пропаганды, агитации и организации масс вокруг большевиков.

Большую роль в подготовке и победе Великого Октября сыграла вместе с другими большевистскими газетами и печать большевиков Балтийского флота: газеты «Голос правды» в Кронштадте (первый номер вышел 15. III 1917 года), «Волна» в Хельсинки (первый номер — 30. III 1917 года) и «Утро правды» в Таллине (первый номер — 17. V 1917 года).

Несмотря на то, что газеты «Голос правды» и «Волна» до опубликования Апрельских тезисов В. И. Ленина печатали статьи, освещавшие с неверных позиций политику Временного правительства, деятельность Советов, высказывания о том, что Россия еще не созрела для социалистической революции и т. п., большевистская печать флота всей своей деятельностью готовила матросские и солдатские массы к предстоящей борьбе с буржуазией.

После возвращения В. И. Ленина из эмиграции и опубликования Апрельских тезисов на страницах «Голоса правды», «Волны» и других большевистских газет, по примеру «Правды», стала отражаться борьба партии за ленинские тезисы, их поддержка матросами, рабочими и солдатами Петрограда, Кронштадта, Хельсинки и других городов. Ведя беспощадную борьбу с меньшевиками и эсерами, большевики Кронштадта, Хельсинки, Таллина и их печать постепенно завоевывали все больше и больше сторонников.

Во время празднования в Хельсинки 1 Мая отчетливо было видно, что ведущей силой демонстрации были колонны матросов, солдат, рабочих с лозунгами большевиков, возглавляемые местным комитетом РСДРП(б).

В Кронштадте за полтора месяца работы комитета РСДРП(б) и его газеты гарнизон и порт стали на сторону большевиков.

Стобьсячная первомайская демонстрация в Таллине, проходившая в основном под лозунгами большевистской организации, вызвала резкое полевение матросов и солдат базы и гарнизона.

В день празднования 1 Мая Временное правительство опубликовало ноту, в которой обещало союзникам продолжать войну до «победного конца». Эта нота вызвала возмущение народа и послужила поводом к открытому антиправительственному выступлению революционных масс солдат и матросов.

21 апреля в Кронштадте во многих местах состоялись многотысячные митинги матросов, солдат, рабочих, на которых были приняты резолюции комитета большевиков с требованием свержения Временного правительства.

22 апреля Хельсинкский комитет РСДРП(б) обратился к матросам, солдатам, рабочим с воззванием о проведении 23 апреля демонстрации трудящихся под лозунгом «Долой Временное правительство!». Однако выдвижение местными комитетами большевиков Хельсинки и Кронштадта этого лозунга было в этот момент неправильным, так как он противоречил курсу партии на постепенное завоевание большинства в Советах на сторону пролетариата и означал призыв к вооруженному восстанию.

Выступление матросов, рабочих, солдат в Петрограде, Кронштадте, Хельсинки и других городах. вызвало кризис Временного правительства. Создалось благоприятное положение для перехода мирным путем всей власти Советам. Но эсеро-меньшевистские руководители Петроградского Совета пошли на сделку с буржуазией и создали 5 мая коалиционное правительство из кадетов, эсеров и меньшевиков.

После формирования коалиционного правительства газеты «Голос правды», «Волна», «Утро правды» и др. выступили против его поддержки. Для спасения завоеваний революции газеты требовали перехода власти к Советам рабочих и солдатских депутатов. Ревельская газета «Утро правды» 17 мая 1917 года в статье «Как решился вопрос о коалиционном министерстве» писала, что соглашением с буржуазией и разделом с ней власти спасти ничего нельзя. Спасти страну от голода и разрухи, заключить мир, двинуть дальше революцию можно не путем соглашения с буржуазией, а только путем лишения ее власти и передачи всей власти рабочим и солдатам.

Вооруженные решениями Апрельской конференции РСДРП(б), большевики Кронштадта, Хельсинки, Таллина и других городов повели с помощью своей печати на-

стойчивую борьбу за завоевание матросских и солдатских масс, за политическое их воспитание и организацию.

Если в начале революции Крестьянский военный союз матросов и солдат в Хельсинки, организованный эсерами, был на стороне последних, то большевистской организации и ее печати постепенно удалось подчинить его своему влиянию. 28 мая 1917 года Крестьянский военный союз принял резолюцию о земле с требованием перехода ее в руки трудового народа. Принятие этой резолюции свидетельствовало о резком расхождении взглядов Крестьянского военного союза и эсеров-меньшевистских советов по одному из коренных вопросов революции.

В борьбе большевиков Хельсинки и Кронштадта за крестьянство, одетое в солдатскую и матросскую форму, значительное место занимали землячества, созданные в этих городах. С марта по июнь в Кронштадте было создано 43 землячества. Через их посредство кронштадтские большевики оказывали влияние на массы матросов, рабочих, солдат. Землячества посылали своих делегатов в деревни и губернии для агитации и организации крестьян. С помощью кронштадтских агитаторов по всей России в пользу крестьян было отчуждено около 1 миллиона десятин помещичьей земли. Примеру моряков Кронштадта следовали другие матросы и солдаты Балтийского флота.

Местные комитеты РСДРП(б) по примеру ЦК партии старались обеспечить распространение своей печати как в армии, так и по городам и деревням губерний. Кронштадтский комитет РСДРП(б) с 16 по 31 марта 1917 года отправил на фронт и в провинцию (в 14 губерний) 74 970 экземпляров газеты «Голос правды». В апреле газета «Голос правды» стала доставляться уже в 18 губерний России, вплоть до Сибири включительно. Количество распространяемых газет достигло 101 720 экземпляров.

Из писем матросов, солдат, рабочих и крестьян в редакции газет, из разных донесений организаций видно, что Хельсинкский и Таллинский комитеты РСДРП(б) также распространяли свои газеты как в действующей армии, так и по многим губерниям России.

О доставке газет до мест назначения, о постепенном росте большевистского влияния на солдатские и крестьянские массы свидетельствовали их приветствия и резолюции, поступавшие в редакции газет местных большевистских комитетов и Советов.

О влиянии газет на солдатские массы свидетельствовало донесение командования Западного фронта в штаб Верховного Главнокомандующего, в котором он требовал принять меры против распространения в армии «Голоса правды» и других большевистских газет, способствующих разложению войск. Доводить до сознания миллионов трудящихся политику большевистской партии приходилось в сложных условиях борьбы против эсеров-меньшевистской пропаганды, которая в то время встречалась большинством армии и крестьян сочувственно.

После расстрела в Петрограде июльской демонстрации матросы и солдаты Кронштадта, Хельсинки и Таллина писали в редакции большевистских газет, что необходимо сохранить все свои революционные силы для будущей борьбы с буржуазией и что тогда, когда большинство народа убедится в гибельности политики антинародного правительства, большевики одержат победу.

В связи с разгромом в Петрограде центральных большевистских газет Кронштадтский комитет РСДРП(б) принял 10 июля решение прийти на помощь большевикам Петрограда и всей страны, временно заменив Центральный орган партии своим органом для обслуживания трудящихся масс в новых условиях борьбы в свете ленинских указаний.

Так большевистская партия и ее печать, широко развернув в тот период агитационно-пропагандистскую работу в массах, создали к Октябрю политическую армию пролетарской революции, укрепили союз рабочего класса с беднейшим крестьянством и революционной армией, чем обеспечили победу Великой Октябрьской социалистической революции.

*Московский государственный педагогический институт
имени В. И. Ленина*

Поступила в редакцию
18. II 1964

DIE BOLSCHEWISTISCHE PRESSE DER BALTISCHEN FLOTTE WÄHREND DER PERIODE DER FRIEDLICHEN ENTWICKLUNG DER REVOLUTION IN RUSSLAND (März bis Juli 1917)

G. Solomatin

Zusammenfassung

Während die bolschewistische Partei die Grosse Sozialistische Oktoberrevolution vorbereitete, bemühte sie sich immerfort, ihre Presse weiterzuentwickeln, die sich im Laufe dieser Periode zu einem mächtigen Mittel der Parteipropaganda und der Agitation gestaltete, zu einem Mittel, die Volksmassen um die Bolschewiki zu scharen.

Während der Vorbereitung des grossen Oktobersieges spielte neben den anderen bolschewistischen Zeitungen auch die Presse der Bolschewiki der Baltischen Flotte eine grosse Rolle: die Zeitungen «Golos Prawdy» in Kronstadt (erste Nummer am 15. März 1917), «Wolna» in Helsinki (erste Nummer am 30. März 1917) und «Utro Prawdy» in Tallinn (erste Nummer am 17. Mai 1917).

Vor der Veröffentlichung der Aprilthesen Lenins wurden in der «Golos Prawdy» und der «Wolna» zwar irreführende Artikel gedruckt, welche die Politik der Provisorischen Regierung und die Tätigkeit der Sowjets unrichtig beleuchteten sowie die Ansicht propagierten, Russland sei noch nicht reif genug, die sozialistische Revolution durchzuführen. Dennoch war aber die ganze Tätigkeit der Bolschewiki in der Flotte auf die Vorbereitung der Matrosen und Soldaten zum bevorstehenden Kampf gegen die Bourgeoisie gerichtet.

Nachdem W. I. Lenin nach Russland zurückgekehrt war und die Aprilthesen veröffentlicht hatte, wurde die Petrograder «Prawda» ausschlaggebend; ihr Beispiel befolgend, unterstützten jetzt die «Golos Prawdy», die «Wolna» und die anderen bolschewistischen Zeitungen den Kampf der Partei um die Durchführung der Thesen Lenins. Sie fanden die volle Anerkennung der Matrosen, Arbeiter und Soldaten in Petrograd, Kronstadt, Helsinki und den anderen Städten. Die Menschewiki und die Sozialisten-Revolutionäre unerbittlich bekämpfend, erlangten die genannten Blätter in Kronstadt, Helsinki und Tallinn immer mehr Anhänger für die bolschewistische Partei.

Die Maikundgebung in Helsinki legte es klar an den Tag, dass die Mehrzahl der Demonstranten aus Matrosen, Soldaten und Arbeitern bestand, von dem örtlichen Komitee der SDAPR(B) geleitet.

In Kronstadt genügte eine sechswöchentliche Tätigkeit des Komitees der SDAPR(B) und dessen Presseorgans, um Garnison und Hafen für die bolschewistische Richtung zu gewinnen.

In Tallinn fand eine Maikundgebung statt, an der hunderttausend Personen in der Mehrzahl unter den Schlagworten der bolschewistischen Organisation teilnahmen und die ebenfalls die Matrosen und Garnisonsoldaten entschieden links orientierte.

Während der Feier des 1. Mai veröffentlichte die Provisorische Regierung eine Note an ihre Verbündeten, wo sie dieselben versicherte, den Krieg bis zum «siegreichen Ende» fortsetzen zu wollen. Die Note rief unter dem Volke tiefe Entrüstung hervor und verursachte direkt regierungsfeindliche Demonstrationen der revolutionär gestimmten Soldaten und Matrosen.

Am 21. April fanden in Kronstadt zahlreiche Meetings statt, an denen Tausende von Matrosen, Arbeitern und Soldaten teilnahmen; es wurde die Resolution des Komitees der SDAPR(B) gutgeheissen, welche den Sturz der Provisorischen Regierung forderte.

Am 22. April wandte sich das Helsinkische Komitee der SDAPR(B) an die Matrosen, Soldaten und Arbeiter mit dem Aufruf, am 23. April eine Kundgebung der Werktätigen unter dem Schlagwort «Nieder mit der Provisorischen Regierung!» durchzuführen. Dieses Schlagwort, von dem Helsinkischen und auch dem Kronstadter lokalen Komitee der Bolschewiki aufgestellt, war damals nicht an der Zeit, da es einen voreiligen Aufruf zum bewaffneten Aufstand bedeutete und der Parteipolitik widersprach, welche sich die allmähliche Erlangung des Übergewichts in den Sowjets zum Ziel setzte.

Doch bewirkte das Verhalten der Matrosen, Arbeiter und Soldaten in Petrograd, Kronstadt, Helsinki und den anderen Städten eine Krise der Provisorischen Regierung. Die entstandene Lage begünstigte einen friedlichen Übergang der gesamten Macht an die Sowjets. Die sozialistisch-revolutionären und menschewistischen Leiter des Petrograder Sowjets verhandelten aber mit der Bourgeoisie und schufen so am 5. Mai eine Koalitionsregierung von Kadetts, Sozialisten-Revolutionären und Menschewiki.

Nach der Einsetzung dieser Koalitionsregierung ergriffen die Zeitungen «Golos Prawdy», «Wolna», «Utro Prawdy» u. a. das Wort gegen sie. Die Errungenschaften der Revolution zu erhalten, forderten diese Blätter die Übergabe der Staatsgewalt an die Sowjets der Arbeiter- und Soldatendelegierten. Im Artikel «Wie die Frage der Koalitionsregie-

rung gelöst wurde» schrieb die Tallinner Zeitung «Utro Prawdy» am 17. Mai 1917, dass ein Übereinkommen mit der Bourgeoisie und ihre Anteilnahme an der Regierung zu nichts gut sei. Die Errettung des Landes vor Hungersnot und Zerrüttung, die Beendigung des Krieges und das Fortsetzen der Revolution, — alles das sei nicht möglich auf dem Wege eines Übereinkommens mit der Bourgeoisie, sondern nur durch ihren Sturz und durch die Übergabe der gesamten Macht an die Arbeiter und Soldaten.

Die Beschlüsse der Aprilkonferenz der SDAPR(B) im Schilde führend, eröffneten die Bolschewiki in Kronstadt, Helsinki, Tallinn und den anderen Städten in ihrer Presse einen erbitterten Kampf um die grosse Masse der Matrosen und Soldaten, um ihre politische Aufklärung und Organisation.

Am Anfang der Revolution hatten die Sozialisten-Revolutionäre in Helsinki die sog. «Vereinigung der Bauern in Heer und Flotte» gegründet. Ursprünglich hielt sich diese Vereinigung an die Sozialisten-Revolutionäre, doch gelang es der bolschewistischen Organisation und ihrer Presse, die «Bauern in Heer und Flotte» nach und nach für sich zu gewinnen. Am 28. Mai 1917 forderten die «Bauern in Heer und Flotte» die Übergabe des Grund und Bodens in die Hände des Arbeitsvolkes, — eine Forderung, die eine grundlegende Meinungsverschiedenheit der genannten Vereinigung den sozialistisch-revolutionären und menschowistischen Sowjets gegenüber bedeutete.

Im Kampf, den die Helsinkischen und Kronstadter Bolschewiki um die Matrosen und Soldaten aus der Bauernschaft führte, spielten die dort gegründeten Regionalverbände eine grosse Rolle. Von März bis Juli wurden in Kronstadt 43 solche Verbände geschaffen. Durch ihre Vermittlung wirkten die Bolschewiki auf die Matrosen, Arbeiter und Soldaten ein. Die Regionalverbände entsandten ihre Delegierten in die Dörfer ihrer Gouvernements, die Bauern aufzuklären und zu organisieren. Infolge der Tätigkeit Kronstadter Agitatoren gingen in ganz Russland über 1 Million Dessätinen Gutsländ an die Bauern über. Das Beispiel Kronstadts befolgten auch andere Matrosen und Soldaten der Baltischen Flotte.

Wie das Zentralkomitee der Partei, so bemühten sich auch die lokalen Komitees der SDAPR(B), ihre Presse in der Armee, in den Städten und auf dem Lande zu verbreiten. Das Kronstadter Komitee versandte vom 16. bis zum 31. März 1917 zur Front und ins Hinterland (in 14 Gouvernements) 74 970 Exemplare der Zeitung «Golos Prawdy». Im April gelangte das Blatt bereits in 18 russische Gouvernements, — bis nach Sibirien. Die Zahl der so verbreiteten Exemplare war auf 101 720 gestiegen.

Aus zahlreichen Briefen der Matrosen, Soldaten, Arbeiter und Bauern an die Redaktionen, sowie aus den Berichten verschiedener Organisationen erhellt, dass auch das Helsinkische und das Tallinner Komitee der SDAPR(B) ihre Presse in der tätigen Armee und in vielen Gouvernements Russlands verbreiteten.

Dass die Blätter ihre Adressaten erreichten und dass der Einfluss der Bolschewiki auf die grossen Massen der Soldaten und Bauern beständig wuchs, darüber haben wir Zeugnisse in Gestalt verschiedener Begrüssungen und Resolutionen, an die betreffenden Redaktionen und an die Sowjets gerichtet.

Über die Wirkung, welche die genannte Presse auf die Armee ausübte, gibt uns Folgendes Aufschluss: der Kommandierende der Armeen der Westfront wandte sich ans Oberkommando mit der Bitte, die Verbreitung der bolschewistischen Zeitungen «Golos Prawdy» u. a. in der Armee zu behindern, da sie auf die Soldaten zersetzend wirkten. Die Aufklärung der grossen Masse von Werktätigen über die Politik der bolschewistischen Partei erfolgte unter schwierigen Umständen, da man fortwährend gegen die Propaganda der Sozialisten-Revolutionäre und der Menschewiki ankämpfen musste, die damals die Sympathien der Mehrheit unter den Soldaten und Bauern für sich hatten.

Nach der Zerspaltung der Petrograder Julidemonstration schrieben Matrosen und Soldaten aus Kronstadt, Helsinki und Tallinn an die Redaktionen der bolschewistischen Blätter, dass es nötig sei, alle revolutionären Kräfte für den kommenden Kampf gegen die Bourgeoisie zu erhalten: der Sieg werde unser sein, sobald sich die Mehrzahl des Volkes von der Schädlichkeit der volksfeindlichen Regierungspolitik überzeugen werde.

Da die Redaktionen der zentralen Petrograder bolschewistischen Presse demoliert waren, beschloss das Kronstadter Komitee der SDAPR(B) am 10. Juli, ihr Presseorgan zeitweilig als das zentrale wirken zu lassen, den Werktätigen in den neuen Bedingungen des Kampfes im Sinne der Hinweise Lenins beizustehen und so den Bolschewiki Petrograds und des ganzen Landes Aushilfe zu leisten.

So schufen die bolschewistische Partei und ihre Presse, indem sie während der besprochenen Periode eine weite Propagandatätigkeit entwickelten, für die Durchführung der sozialistischen Revolution eine tatkräftige politische Armee des Proletariats. Sie festigten das Bündnis der Arbeiterklasse, der ärmeren Schichten der Bauernschaft und der revolutionären Armee, wodurch sie den Sieg der Grossen Sozialistischen Oktoberrevolution sicherten.